

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-11>

УДК 658.5

Битов Василь Павлович

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту,

Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського

Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5828-0143>**Vasyl Bytov**

The Volyn Viacheslav Lypynskyi Institute

of the Private Joint Stock Company "Higher education institution

"The Interregional Academy of Personnel Management"

**ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКУ****ORGANIZATION OF PRODUCTION MANAGEMENT
IN MODERN MARKET CONDITIONS**

Анотація. Стаття присвячена надзвичайно важливій ролі, а саме сфері організації виробництва товарів і послуг та формування доходів для потреб суспільства. Сьогодні організація управління виробництвом представляє собою функцію управлінської праці, адже відбувається в сфері життя людей в якій здійснюється використання різноманітних ресурсів перетворюючи їх в необхідні товари, послуги, обмін ними, розподіл та споживання. Варто відмітити, що в організації виробництва в період сьогодення розвиваються і змінюються дійові особи економічних відносин. Виходячи з цього увага до питання виробництва є досить актуальна, бо на відміну від історичного середньовіччя, періоду виробничої зайнятості феодалів, купців, майстрів тощо, сьогодні це кваліфікована праця підприємців, працівників підприємств, фермерів, робітників, менеджерів, службовців, що беруть участь у виробничих процесах. Тому досліджуючи дане питання беремо до уваги той факт, що в нинішніх умовах розвиток соціально-економічних відносин в суспільстві є основним завданням цього ж суспільства, а саме організовувати виробництво в цілеспрямованому використанні ресурсів, проводити обмін та розподіл створених благ для найповнішого задоволення потреб людини.

Ключові слова: виробництво, прибуток, ресурси, управління, менеджер, ефективність, ринкова економіка, функції, собівартість, праця.

Summary. The article is devoted to an extremely important role, namely the sphere of organization of production of goods and services and formation of income for the needs of society. Today, the organization of production management is a function of managerial work, because it takes place in the sphere of people's lives in which the use of various resources is carried out, transforming them into necessary goods, vices, exchange, distribution and consumption. It is worth noting that in the organization of production in the present period, the actors of economic relations are developing and changing. Based on this, attention to the issue of production is quite relevant, because unlike the historical. Therefore, studying this issue, it is seen that in the current conditions of development socio-economic relations in society is the main task of this society, namely to organize production, exchange and distribute created goods for the most complete satisfaction of human needs. This article was chosen for the reasons that production as the main economic source of wealth in the sphere of social life involves the combination of production resources, namely land, labor, and capital, for their targeted use, resulting in the achievement of the most important goal: goods and services. In the current period, production plays a major role in the system of social life and labor, because only production creates means and other consumer goods to satisfy human needs. The problem is seen in the fact that according to certain studies and known practical activities of subjects economic activity, that the management of production processes is not always effective for certain reasons, and the current circumstances require an effective and efficient organization of production. management, which, in our opinion, requires additional research and study of this issue, because economic resources are involved here, which should benefit society. As for the organization of production and its management, the conducted studies convincingly show that the production process is based on a set of relevant technologies, methods and means, thanks to which the transformation of material resources, information and other components into the final product is carried out. Since the key indicator and factor The success of production activities is the amount of costs, the issue of management becomes particularly

relevant. The problems of organizing production management at the current stage of development of economic relations are quite relevant, therefore they require detailed analysis. However, due to the multifaceted nature of this problem, as practice shows, it requires new research and additional study today.

Keywords: production, profit, resources, management, manager, efficiency, market economy, functions, cost, labor.

Постановка проблеми. Питання управління виробництвом на сьогодні є досить важливим, адже виробництво як головне економічне джерело достатку у сфері життя суспільства передбачає поєднання виробничих ресурсів, а саме землі, праці, капіталу та інші фактори виробництва для цілеспрямованого їх використання в результаті чого досягається найголовніша ціль це створення різноманітних товарів та послуг які використовує людина.

В даний період виробництво відіграє головну роль в системі суспільного життя і праці, адже лише виробництво створює засоби та інші споживчі блага для задоволення потреб людини. Якраз проблема вбачається в тому, що за свідченням певних досліджень та відомої практичної діяльності суб'єктів господарської діяльності, що управління виробничими процесами ще не завжди з певних причин є ефективним, а обставини нинішнього часу вимагають дієвої та результативної організації управління виробництвом які на наш погляд потребують додаткових досліджень та вивчення даного питання, адже тут залучені економічні ресурси, які повинні приносити користь суспільству.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать наукові дослідження та практика сучасного стану організації виробництва, що виробництво являє собою запланований процес упорядкування та координації відповідних дій у просторі й часі по виготовленні продукції для задоволення потреб споживачів і отримання прибутку. Щодо самої організації виробництва і управління ним то проведені дослідження переконливо показують, що виробничий процес базується на сукупності відповідних технологій, методів і засобів, завдяки яким здійснюється перетворення матеріальних ресурсів, інформації та інших компонентів в кінцевий продукт [2, с.106]. Оскільки ключовим показником і фактором успіху виробничої діяльності є величина витрат та їх окупність, питання управління набуває особливої актуальності. Адже проблеми організації управління виробництвом на етапі сучасного стану ринку та розвитку економічних відносин є досить актуальними, тому потребують детального аналізу та відповідних досліджень. Враховуючи багатогранність цієї проблеми, про що свідчить практика, дане питання вимагає сьогодні додаткового вивчення, адже окремі питання висвітлені не повною мірою і потребують доопрацювання. Теоретичні та практичні аспекти управління виробництвом досліджувались у працях таких вчених як,

Дієсперов В.С. [5], Дорошенко Л.С. [6], Калініченко О.В. [7], Цимбалюк І.М. [11] та інші. Дослідження названих вчених свідчать про те, що саме теоретичні основи та практична діяльність організації управління виробництвом дають можливість в необхідному забезпеченні різноманітних благ людському суспільству на будь-якому історичному шляху його існування.

Мета статті полягає у розкритті сутності та ролі організації управління виробництвом яке забезпечує необхідні умови життя і розвитку суспільства, тобто це відповідний процес який створює при взаємодії певних факторів виробництва матеріальні і нематеріальні блага для задоволення людських потреб. Також важливість полягає в узагальненні теоретичних і практичних засад у формуванні ефективних підходів щодо питання організації управлінської праці, що спрямована на продуктивну роль використання виробничих ресурсів та відповідних процесів починаючи ще з історичного первісного виробництва до сучасного її стану, адже історичні відомості і сучасність відображають еволюцію людських знань, технологій та соціальних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи тему організації управління виробництвом відмітимо, що історія виникнення виробництва тісно пов'язана з розвитком людського суспільства та його потребами, адже лише організована праця, що перетворює природні ресурси в необхідний продукт може забезпечити людські потреби. Виробництво було і є рушієм технічного прогресу і розвитку людини та становить онову споживчих благ тобто охоплює цілу сферу життя суспільства, в якій на основі використання різноманітних ресурсів здійснюється виробництво, а також його розподіл та споживання [1, с. 124]. З точки зору структури виробництво поділяють на матеріальне та нематеріальне. Матеріальне виробництво як відомо охоплює підприємства, які виробляють матеріальні блага та послуги, сюди відносять промисловість, будівництво, транспорт, торгівля, сільське господарство та інші. Щодо нематеріального виробництва та таке охоплює галузі де створюються нематеріальні блага та послуги, для прикладу це освіта, медичні послуги. Як свідчать проведені дослідження, що обидві названі структури виробництва поєднують в своїй діяльності процес взаємодії, а саме невідмінне поєднання виробничих ресурсів таких як земля, праця, капітал, здатність людини до підприємництва, а також такі ресурси як наука, інформація та екологічний фактор. Досліджуючи

це важливе питання вважаємо відобразити окрему характеристику і роль названих основних факторів виробництва. Насамперед відмітимо такий надзвичайно важливий фактор виробництва, а саме земля, що відіграє особливу роль і характеризується як засіб праці, що створений природою та являється одночасно операційним базисом виробничої діяльності, сховищем багатьох природних ресурсів та є основою сільськогосподарського землекористування. Адже саме на землі будується житло, виробничі та побутові будівлі, що забезпечують можливість виробничій та іншій трудовій діяльності. Наступний фактор виробництва визначається поняттям праця, яка охоплює особисті людські ресурси тобто фізичні та розумові здібності, освітній та професійний рівень, виробничий досвід. І хоч під впливом науково-технічного прогресу вдосконалюються засоби виробництва та технології, роль людського фактора не зменшується, а навпаки зростає, адже підвищуються вимоги до освітнього рівня, кваліфікації та виникає необхідність постійного вдосконалення управління виробництвом. Капітал як досить важливий фактор виробництва являє собою засоби та предмети праці та характеризується певною особливістю, а саме тим, що він створюється людиною тобто такий, що повинен бути кимось нагромаджений, створений, він існує у продуктивному стані саме тоді, коли його власники одержують прибутки від володіння та ефективного використання. Крім названих трьох основних факторів існує на сьогодні фактор який засвідчує рису людського характеру, яка проявляється в її певних можливостях, а саме виявити власну ініціативу, придбати засоби виробництва й організувати виробництво це здатність до підприємництва. Цей фактор важливий тим, що саме він організовує свою часто ризиковану діяльність відшукуючи при цьому незаповнену нішу людських потреб заради її задоволення та кінцевого позитивного результату, який в очікуванні принесе прибуток. Наука як фактор особливого виду людської діяльності, який науково досліджує, обґрунтовує та спрямовує на вдосконалення і забезпечення ефективної організації управління виробництвом. Також досить важливим фактором виробництва є інформація в сучасних умовах яка виступає проміжною ланкою між наукою та виробництвом та справляє суттєвий вплив на розвиток економічних процесів в ринковому економічному просторі. Екологічний фактор виробництва являється сьогодні особливим і надзвичайно важливим, адже відіграє головну роль в екологічному спрямуванні, щодо навколишнього природного середовища, а також бере участь у створенні ринку екологічних послуг в процесі відтворення суспільного продукту та робочої сили [7, с. 32–41].

Досліджуючи питання організації сучасного виробництва та його організаційних форм за

безпосередньою участю названих факторів приходимо до висновку, що результатом успішної суспільної праці є виробнича діяльність, що ефективно використовує виробничі ресурси та здійснюється за певною технологією, а технологія це особливий науково-обґрунтований спосіб поєднання ресурсних факторів виробництва, тобто вхідних ресурсів для забезпечення випуску певного блага. Проведені дослідження разом з тим свідчать про те, що необхідним завданням в організації виробництва є неодмінне вміння в повному обсязі застосування на практиці апробованих ефективних технологій та раціональне використання ресурсних складових, які охоплюють фактори виробництва заради успішного та результативного кінцевого продукту виробництва, тобто забезпечувати вихід прибуткової конкурентоздатної готової продукції [6, с. 89].

В умовах сучасного ринку, як свідчать дослідження суб'єкти господарської діяльності, що займаються виробництвом продукції та послуг функціонують у різних формах існування і діяльності, такі форми пояснюються проявом економічної відокремленості товаровиробників, а саме власністю на засоби виробництва. Основними ж формами в сучасних ринкових умовах є приватні підприємства, а також підприємства колективної власності, комунальні підприємства, державні підприємства, підприємства зі змішаною формою власності та спільні комунальні підприємства. Адже ринкова економіка сьогодні це така економічна система, що являє собою всілякий розвиток та діяльність підприємств різних організаційно-правових форм, що засновані на різних видах приватної власності, а тому цей критерій економічної системи дає можливість для створення нових трудових колективів чи окремих суб'єктів господарювання. [3, с. 198–211]. Світовий досвід показує, що найефективнішою формою організації економічного життя є ринкова економіка. Сьогодні сучасний ринок характеризується передусім тим, що продукт в його умовах створюється виробником не для власного споживання, а для споживання іншими через обмін. Приведення в дію згаданої економічної організованої системи, для одержання потрібного результату, можливе за допомогою дії на неї відповідної управлінської праці, а саме управляючого органу чи особи. Як свідчать проведені дослідження, що для дієвої організації управління виробництвом необхідно впроваджувати відповідні засоби мотиваційного впливу на окремих працівників і трудовий колектив в цілому, які забезпечують досягнення цілей які суб'єкт виробництва ставить перед собою [5, с. 151–163]. Щодо втілення у практиці в життя управлінської праці, то така праця реалізується за допомогою системи відомих відповідних методів управління і насамперед таких де основним їх змістом є організаційні, економічні, соціальні

та матеріальні мотиви якими керується людина в ході виробничої зайнятості чи іншої діяльності. Як свідчать дослідження з питань мотивації праці, що задля ефективної та корисної праці дієві результати організації управління виробництвом забезпечуються лише тоді, коли організація управління націлена на людей та їхні вигоди і насамперед матеріальні [4, с. 87–93].

З метою відобразити окремі приклади управлінської практики проводилися дослідження щодо стану ефективного використання виробничих ресурсів і цілеспрямованого управління виробництвом в сільськогосподарському підприємстві П'ятидні Володимир-Волинського району Волинської області. Як повідомив керівник даного сільськогосподарського підприємства Діброва В.Г., що господарська виробнича діяльність спрямована в основному на галузі рослинництва, площа землі в обробітку становить 23500 гектарів. У структурі посівів під урожай 2025 року сільськогосподарські культури розміщені в наступному порядку: зернові культури в тому числі озима пшениця займає 5500 гектарів, кукурудза на зерно розміщена на площі 5600 гектарів, площа посівів цукрових буряків становить 900 гектарів, решту посівних площ займають такі культури як соя, ріпак, ранні ярі зернові, а також сидеральні посіви, які забезпечують додатковим органічним живленням земельні ділянки під майбутній урожай. Успішно працює завод по підготовці насіннєвого матеріалу зернових культур ємкістю 200 тисяч тонн. В даному підприємстві трудовий колектив налічує 460 осіб. Середньомісячна заробітна плата працюючого персоналу, як головного

стимулюючого фактору становить двадцять п'ять тисяч гривень, яка регулярно і своєчасно виплачується. Як свідчать проведені дослідження, що завдяки повному застосуванню відомих досконалих управлінських функцій та системи дієвих мотивуючих методів управлінської діяльності виробництвом, господарська діяльність тут відбувається досить ефективно та з хорошими результатами, загальна окупність реалізованої продукції у 2024 році склала понад п'ятдесят відсотків.

Висновки. В даній статті окреслено теоретичні та практичні аспекти організації управління виробництвом та їх економічний зміст і практичне застосування в господарській діяльності. В статті за результатами досліджень відображено головну сутність та роль цілеспрямованого процесу організації управління виробництвом яке забезпечує необхідні умови життя і розвитку суспільства. Суттєво відображено та охарактеризовано роль основних факторів виробництва та їх поєднання в єдиний надзвичайно важливий процес по створенню споживчих благ, що можуть забезпечувати людські потреби. Відображено на основі проведених досліджень окремі результати сучасного стану організації управління виробництвом на прикладі сільськогосподарського підприємства П'ятидні Володимир-Волинського району Волинської області. Важливим висновком проведених досліджень беззаперечним є той факт, що виробництво було і залишається незмінним та необхідним засобом технічного на інноваційній основі прогресу, що сприяє розвитку людини та становить сферу справедливих соціальних відносин в житті суспільства та основу споживчих благ і добробуту.

Список використаних джерел:

1. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчпн М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства. Київ : «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. С.124.
2. Бондар Н.М., Макаровська Т.П. Економіка підприємства. підручник. Київ : МАУП, 2003. С.106.
3. Горбач Л.М., Котляров В.О. Економіка підприємства. Київ: «Кондор – 2021». С. 198–211.
4. Гавкалова Н.Л. Управління ефективністю менеджменту персоналу: монографія. Харків : ХНЕУ, 2011. С. 87–93.
5. Дієсперов В.С. Економіка сільськогосподарської праці. Київ: ІАЕ УААН, 2004. 488 с.
6. Дорошенко Л.С. Управління трудовими ресурсами: навчальний посібник Київ: МАУП, 1997. 60 с.
7. Калініченко О.В. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ – Кондор, 2012. 600 с.
8. Корінев В.Л. Цінова політика підприємства. Київ : КНЕУ, 2003. 257 с. С. 89.
9. Калина А.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Київ: Видавничий дім «Персонал», 2014. 496 с. С. 151–163.
10. Радіонова І.Ф. Загальна економіка: підручник Київ : Подільський, 2002. 218 с. С. 32–41.
11. Цимбалюк І.М. Психологія управління: навчальний посібник. Київ – ВД, 2008. 624 с.

References:

1. Boichyk I. M., Khariv P. S., Khopchpn M. I., PichaY. V.(2001) Ekonomika pidpriemstva [Economics of entrepreneurship]. Kyiv: "Karavela"; Lviv: "Novyisvit 2000", p. 124. (in Ukrainian)
2. Bondar N.M., Makarovska T.P. (2003) Ekonomika pidpriemstva: pidruchnyk [Economic entrepreneurship: textbook]. Kyiv: MAUP, p. 106. (in Ukrainian)
3. Horbach L.M., Kotliarov V.O. (2021) Ekonomika pidpriemstva [Enterprise Economics]: Kyiv: "Condor – 2021", p. 198–211. (in Ukrainian)
4. Havkalova N.L. (2011) Upravlinnia efektyvnistiu menedzhmentu personalu: monohrafiia [Managing the effectiveness of human resources management: monograph]. Kharkiv: KhNEU, p. 87–93. (in Ukrainian)

5. Diiesperov V.S. (2024) *Ekonomika silskohospodarskoi pratsi* [Economics of agricultural labor]. Kyiv: IAE UAAN, 488 p. (in Ukrainian)
6. Doroshenko L.S. (1997) *Upravlinnia trudovymy resursamy: navchalnyi posibnyk* [Human resources management: tutorial]. Kyiv: MAUP, 60 p. (in Ukrainian)
7. Kalinichenko O.V. (2012) *Ekonomika pidpriemstva: navchalnyi posibnyk* [Economic entrepreneurship: tutorial]. Kyiv – Kondor, 600 p. (in Ukrainian)
8. Korinev V.L. (2003) *Tsinova polityka pidpriemstva* [Pricing policy of the enterprise]. Kyiv: KNEU, 2003, p. 89. (in Ukrainian)
9. Kalyna A.V. (2014) *Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny*. [Labor Economics and Social and Labor Relations]. Kyiv: Publishing House “Personal”, p. 151–163. (in Ukrainian)
10. Radionova I.F. (2002) *Zahalna ekonomika: pidruchnyk* [General economics: textbook]. Kyiv: Podilskyi, p. 32–41. (in Ukrainian)
11. Tsymbaliuk I.M. (2008) *Psykhologhiia upravlinnia: navchalnyi posibnyk* [Psychology administration: tutorial]. Kyiv – VD, 624 p. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 10.07.2025